

УДК 338.43

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/165-15>**Стройко Т. В.**доктор економічних наук, професор,
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0044-4651>**Муленко А. І.**здобувач освітнього рівня «доктор філософії»,
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7859-8266>**Stroyko Tetyana, Mulenko Andrii**

Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlinskyi

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ: НАЦІОНАЛЬНИЙ, РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА ЛОКАЛЬНИЙ ВИМІР

В умовах прискореної глобалізації постало питання швидкої адаптації інформаційних послуг. У сучасному світі вплив інформації поширений у всіх панівних галузях, завдяки їй відбувається розвиток автоматизації, йде відхід від вирішення ручних та типових завдань. Усе це стало можливим завдяки впливу інформаційних послуг, персональних комп'ютерів, смартфонів, планшетів тощо. Для підприємств це є гарною можливістю чіткого перерозподілу праці, планування робіт, розрахунку точного тайм-менеджменту. Для держави інформаційні технології – одна із пріоритетних ланок розвитку. Майже 5% обсягу ВВП дають можливість вважати, що ІТ-сфера має панівне значення в економіці України та її областей. Подальший розвиток галузі дасть позитивний ефект у фінансовій стійкості країни завдяки притоку іноземної валюти, відкриттю стартапів, створенню інформаційних центрів підготовки кадрів.

Ключові слова: інформаційні послуги, ІТ-сфера, інформація та телекомунікація, комп'ютерне програмування, телекомунікації.

CURRENT STATE OF THE VOLUME OF IMPLEMENTED INFORMATION SERVICES IN UKRAINE AND REGIONS

In the context of accelerated globalization, the question of rapid adaptation of information services has arisen. Today, the influence of information is widespread in all dominant industries, thanks to them; the development of automation, there is a departure from the solution of manual and typical problems. All that made possible by the influence of information services, personal computers, smartphones, tablets, etc. For companies – this is a good opportunity, in a clear redistribution of labor, work planning and calculation of accurate time management. For the state – information technology, one of the priority links of development. Almost 5% of GDP makes it possible to fully assume that the IT sector is dominant in the economy of Ukraine and its regions. Further development of the industry will have a positive effect on the financial stability of the country, thanks to the inflow of foreign currency, the opening of startups and the creation of information centers for training. The creation and improvement of information technology training institutes has been introduced. Implement programs to open small and medium-sized businesses related to outsourcing. This, in turn, will increase scientific literature, full access to education services, in particular, access to electronic resources of the entire Internet, facilitate the acquisition of knowledge, working and living conditions, creating comfortable jobs, etc. Accordingly, the overall strategy for the development of information technology in Ukraine is the rapid spread and development of competitive ICT technologies for the entire public sphere of Ukraine and its economy, which will increase productivity, development of information structure, such as the Internet segment. On the basis of the research data's were: economic status and ease of job search; transport infrastructure; lifetime; population mobility, i.e. the percentage of residents who visited foreign resorts; ecology and safety of living. By 2019, the IT sector had brought almost \$ 5 billion to the state treasury and has a favorable outlook for larger exports and GDP. Therefore, there was a problem in analyzing the volume of services provided in Ukraine and regions.

Keywords: information services, IT-sphere, information and telecommunications, computer programming, telecommunications.

JEL classification: B22, B26, C80

Постановка проблеми. Світові глобалізаційні процеси зміщують фокус уваги науковців із традиційних галузей виробництва на галузь інформаційно-комунікаційних послуг. Нині значення інформації у світі повною мірою не оцінено, особливо це стосується рівня національних економік. ІТ-сфера широко розповсюджується по всіх гілках найважливіших галузей в Україні. Її вплив дає змогу прискорити автоматизацію на підприємствах, влучно розподіляти зайнятність кваліфікованих кадрів, ефектно регламентувати тайм-менеджмент тощо. У 2019 році ІТ-сфера внесла до

бюджету держави майже 5 млрд доларів і має сприятливий прогноз для більшого експорту та формування ВВП країни. Тому постало питання більш детального аналізу обсягів реалізованих послуг на різних рівнях та обґрунтування перспектив подальшого зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями розвитку економічних інформаційних систем та інформатизації займалося багато видатних українських та зарубіжних учених, таких як А.І. Анчишкіна, В.М. Глушков, Є.З. Маймінас, Ю.М. Канигін, Ю.В. Пашкус, І.К. Риженкова, Ю.А. Шнейдер.

Проблемами аналізу обсягу реалізованих інформаційних послуг займалися такі автори, як І.А. Стрелець [10; 11], С.А. Дятлов [3; 4], О.А. Титенко [12], Н.Н. Думная [2], А.О. Маслов [6] та інші. Але питання розвитку інформаційних послуг на різних рівнях економіки залишається актуальним.

Метою статті є обґрунтування перспектив розвитку інформаційних послуг на національному та регіональному рівнях.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасного розвитку національної економіки особливого значення набувають питання дослідження рівня реалізованих інформаційних послуг в Україні та областях. Адже саме ІТ-сфера потребує більш детального вивчення в контексті нових зовнішніх викликів та загроз. Її вплив активно відчутний у сфері наповнення бюджету коштами, тому нами наведено більш детальну інформацію про стан галузі в Україні на сучасному етапі. За даними Державної статистики України, в 2019 році обсяг реалізованих послуг у сфері інформації та телекомунікації становив понад 5,8 млрд доларів США, або більше 163 млрд грн.

Нами досліджено порівняльну характеристику основних інформаційних показників за 2018–2019 рр. в розрізі регіонів: валовий регіональний продукт, обсяг реалізованих послуг, кількість зайнятого в ІТ-сфері населення (табл. 1), на основі чого сформовано рейтинг областей.

Як бачимо, основне скупчення надання інформаційних послуг зосереджено в столиці України [3, с. 212; 4, с. 186]. Понад 70 млрд грн. реалізації інформацій-

них послуг приходиться на м. Київ. У першу п'ятірку, окрім м. Києва, також потрапили Дніпропетровська, Харківська, Львівська та Донецькі області. Загалом це можна пояснити більш розвинутою інфраструктурою, великою конгломерацією та транспортною розв'язкою в місті (наявністю двох аеропортів). Аналізуючи цю інформацію, спробуємо виключити м. Київ із списку та виділимо найбільші вагомні сфери в розвитку інформаційних технологій (рис 1). До уваги було взято те, що вся статистика не включає дані з тимчасово окупованих територій, АРК та м. Севастополя.

Цілоком прогнозовано найбільш вагомими областями в галузі інформаційних технологій стали Харківська, Львівська та Київська. Їхній сукупний обсяг виконаних послуг становив на 50% більше, ніж в інших областях, що дає змогу зрозуміти, що найбільші інформаційні підприємства, новаторські фірми, які створюють ноу-хау, сучасне програмне забезпечення, зосереджені саме в цих областях. Тому «скупчення» всього професійного ІТ-суспільства України зосереджено в Харкові, Львові та Києві.

Згідно з даними за 2020 рік, Львів та Київ входять у топ-3 найбільш комфортних для проживання міст в Україні [10, с. 75; 11, с. 154]. Основними критеріями є: економічний стан і легкість пошуку роботи; транспортна інфраструктура; тривалість життя; мобільність населення, тобто відсоток кількості жителів, які відвідали закордонні курорти; екологія та безпека проживання. Такий стан зумовлює необхідність розвивати насамперед транспортну інфраструктуру в областях,

Таблиця 1

Рейтинг областей України за основними показниками розвитку ІТ-сфери за 2018–2019 рр.

Назва області	Валовий регіональний продукт, тис. грн.	Зайняте населення у віці 15–70 років в ІТ, (тис. осіб)	Обсяг реалізованих інформаційних послуг, тис. грн.	Загальний рейтинг областей за показниками
Вінницька область	111498000	6,2	2783360,5	8
Волинська область	60448000	2,9	394867,3	22
Дніпропетровська область	369468000	29,2	3652695,2	2
Донецька область	1922560000	9,0	2396380,5	5
Житомирська область	77110000	7,8	706437,7	12
Закарпатська область	52445000	3,0	358890,5	24
Запорізька область	147076000	8,9	1069575,3	9
Івано-Франківська область	78443000	3,6	541743,0	14
Київська область	198160000	15,8	1424403,5	6
Кіровоградська область	64436000	4,2	351435,5	18
Луганська область	35206000	2,3	161245,6	25
Львівська область	177243000	18,2	7670923,5	4
Миколаївська область	79916000	3,3	699962,6	15
Одеська область	173241000	15,0	2530600,3	7
Полтавська область	174147000	5,1	861472,4	10
Рівненська область	56842000	5,0	266469,7	19
Сумська область	68489000	4,6	400113,3	16
Тернопільська область	49133000	3,3	591115,7	20
Харківська область	233321000	26,2	8212351,2	3
Херсонська область	55161000	3,4	345452,6	23
Хмельницька область	75646000	3,5	353930,2	17
Черкаська область	93315000	5,0	1000237,5	11
Чернівецька область	33903000	3,5	484562,6	21
Чернігівська область	70624000	4,7	584285,9	13
м. Київ	833069000	95,5	70139859,5	1

Джерело: складено автором за [1; 7; 8]

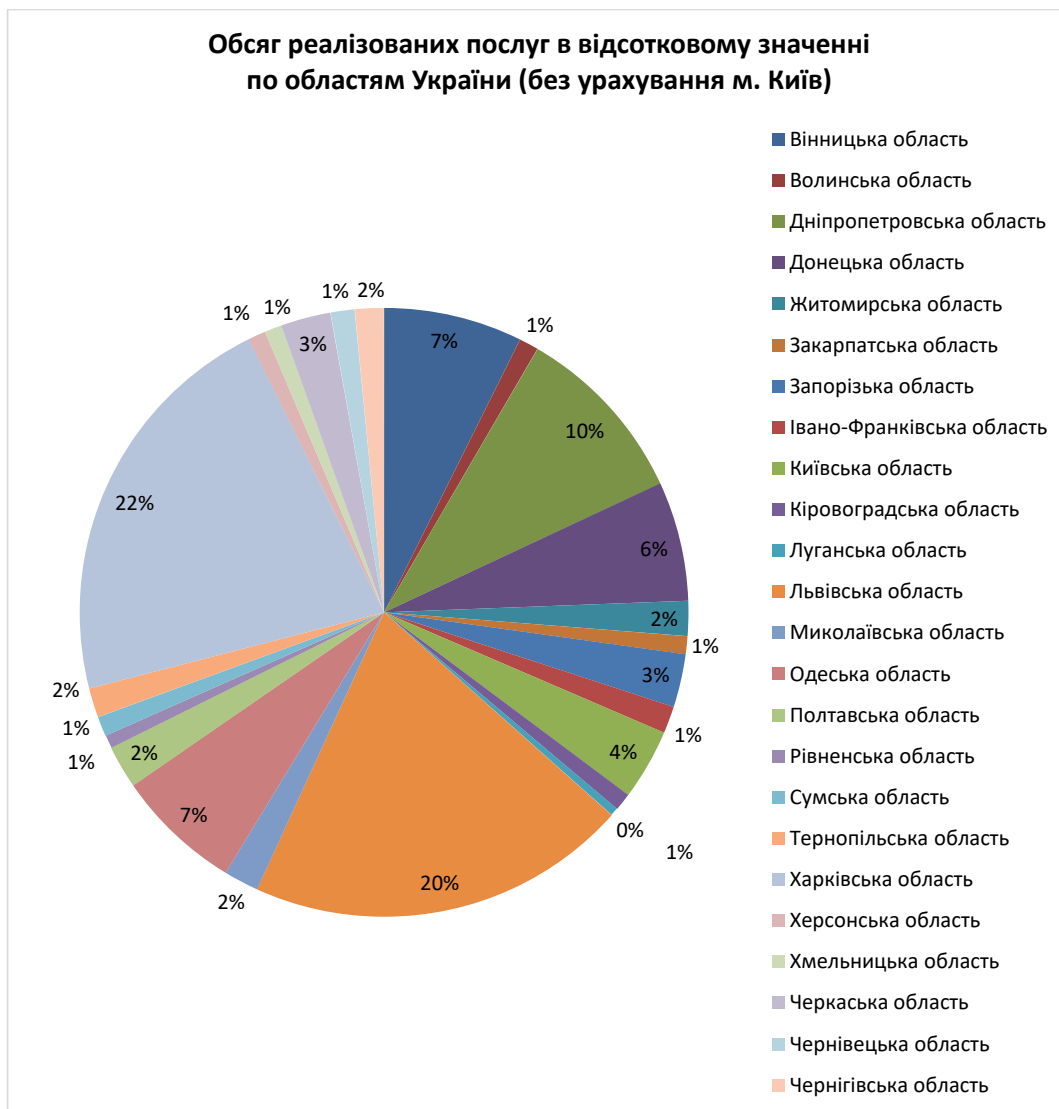


Рис. 1. Обсяг реалізованих послуг у відсотковому значенні за областями України (без урахування м. Київ)
 Джерело: складено автором за [8]

де загальний відсотковий показник сягає 1–2% реалізованих послуг. Також потрібно створювати та удосконалювати інститути навчання інформаційних технологій; реалізовувати програми щодо відкриття малого та середнього бізнесу, пов'язаного з аутсорсингом; робити більш комфортним зв'язок між ВНЗ та підприємствами, які могли би залучати студентів до початку своєї кар'єри у сфері інформаційних технологій [12, с. 40].

Окремо зробимо невеличкий аналіз реалізації інформаційних послуг у м. Києві за загальними статтями інформаційних послуг (таблиця 2).

Відповідно до проведених нами досліджень, головну роль у реалізації інформаційних послуг відіграє комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг – 57,91% в загальному обсязі. Найбільше реалізовано послуг підприємствам –

Таблиця 2

Обсяг реалізованих інформаційних послуг за 2019 рік, м. Київ

Реалізація послуг	Обсяг реалізованих послуг, тис. грн	населенню	підприємствам	іншим категоріям споживачів
Інформація та телекомунікації	70139859,5	5670523,3	62818901,3	1306196,7
Видавнича діяльність, видання звукозаписів, діяльність у сфері радіо- та телевізійного мовлення	18826285,6	1132509	17126389	220136,9
Телекомунікації (електрозв'язок)	10696838,4	3175671,3	7309006,6	212160,5
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг	40616735,5	1362343	38383505,7	870886,8

Джерело: складено автором за [8]

38 383 505,7 тис. грн. Така цифра формує положення ІТ-сфери загалом в Україні. Саме збільшення цієї статті приводить до росту ІТ-сектору в економіці України [9, с. 184]. На жаль, інші області не можуть конкурувати із столицею, тому що не мають достатнього розвитку та кращих можливостей для залучення інформаційно-телекомунікаційного бізнесу.

Відповідно, загальною стратегією розвитку інформаційних технологій в Україні є швидкий темп розповсюдження та розроблення конкурентних ІКТ-технологій для всієї суспільної сфери України та її економіки, що дасть змогу підвищити продуктивність праці, розвивати інформаційну структуру, наприклад сегмент Інтернету [6, с. 32]. Це дасть повний доступ до послуг освіти, зокрема до електронних ресурсів всієї мережі Інтернет, приведе до полегшення засвоєння знань, покращення умов праці та життя людей, створення комфортних робочих місць тощо.

Для швидкого розвитку ІТ-сфери України потрібно:

- регулювати гнучкий податковий та бюджетний кодекс для більш легкого ведення ІТ-бізнесу;
- зробити бізнес захищеним з боку держави;

- сприяти розвитку внутрішнього ринку, створювати державні підприємства, які будуть спрямовані на надання послуг у сфері ІКТ;

- створити систему переходу молодих фахівців на підприємства, дати змогу гідного функціонування кадрів на підприємствах;

- налагодити доступність до перепрофілювання існуючої групи людей;

- сформуванню позитивний ІТ-імідж України.

Висновки. Підводячи підсумки, ми можемо обґрунтувати підходи для більш швидкого розвитку інформаційних послуг та ІТ-сфери. Проаналізовано кількість реалізованих інформаційних послуг на території України та в областях України, за загальними статтями висвітлено кількість реалізованих послуг у м. Київ. Досліджено, що найбільшу кількість становлять статті «комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг». Проаналізовано, що реалізація інформаційних послуг в областях потребує більшого вивчення, а також зазначено, що потребується капітальне реформування інфраструктури задля більш стрімкого розвитку інформаційних послуг в Україні та областях.

Список використаних джерел:

1. Валовий регіональний продукт у 2018 році. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/04/zb_vrp_2018.pdf (дата звернення: 19.01.2021).
2. Думная Н.Н. Риски финансовой глобализации. Бизнес академия. 2002. № 7(17). С. 34–40.
3. Дятлов С.А. Информационно-сетевая экономика: структура, динамика, регулирование. СПб, 2008. С. 211–213.
4. Дятлов С.А. Принципы информационного общества. URL: <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/34a0170934d95e29c32569e5004d6643> (дата звернення: 12.11.2020).
5. Лідери в рейтингу комфортності українських міст. URL: <https://ua-news.liga.net/economics/pr/liderom-v-reytingu-komfortnosti-ukrainskih-mist-v-2020-rotsi-vpershe-stav-hmelnitskiy> (дата звернення: 12.11.2020).
6. Маслов А.О. Генеза теорії інформаційної економіки та її місце в сучасній економічній думці. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 3. С. 13–23.
7. Робоча сила України 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_r_s_2019.pdf (дата звернення: 19.01.2021).
8. Сайт Державної статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 12.11.2020).
9. Степаненко С.В. Интеллектуализация экономики как ознака постиндустриального общества. Полтава, 2005. С. 182–186.
10. Стрелец И.А., Столбов М.И. Роль финансовых инноваций в распространении экономической нестабильности. *Мировая экономика и международные отношения*. 2011. № 6. С. 56–54.
11. Стрелец И.А. Сетевая экономика : ученик. Москва, 2006. 208 с.
12. Титенко О.А. Інформаційна економіка в Україні: сучасний стан, проблеми та шляхи подальшого розвитку. 2014. С. 180–190. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/12546/180-190.pdf?sequence=1> (дата звернення: 15.11.2020).

References:

1. Valovyi rehionalnyi produkt u 2018 rotsi. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/04/zb_vrp_2018.pdf (accessed 19 January 2021).
2. Dumnaia N.N. (2002). Rysky fynansovoi hlobalyzatsyy. *Byznes akademyia*, no. 7(17), pp. 34–40.
3. Diatlov S.A. (2008). Ynformatsyonno-setevaia ekonomyka: struktura, dynamyka, rehulyrovanye. SPb, pp. 211–213.
4. Diatlov S.A. Pryntsyipy ynformatsyonnoho obshchestva. URL: <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/34a0170934d95e29c32569e5004d6643> (accessed 12 November 2020).
5. Lidery v reytynhu komfortnosti ukrainskykh mist. URL: <https://ua-news.liga.net/economics/pr/liderom-v-reytingu-komfortnosti-ukrainskih-mist-v-2020-rotsi-vpershe-stav-hmelnitskiy> (accessed 12 November 2020).
6. Maslov A.O. (2011). Heneza teorii informatsiinoi ekonomiky ta yii mistse v suchasni ekonomichni dumtsi. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 3, pp. 13–23.
7. Robocha sya Ukrainy 2019. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_r_s_2019.pdf (accessed 19 January 2021).
8. Sait Derzhavnoi statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 12 November 2020).
9. Stepanenko S.V. (2005). Intelktualizatsiia ekonomiky yak oznaka postindustrialnoho suspilstva. Poltava, pp. 182–186.
10. Strelets Y.A., Stolbov M.Y. (2011). Rol fynansovykh ynnovatsiy v rasprostraneny ekonomycheskoj nestabylnosti. *Myrovaia ekonomyka u mezhdunarodnye otoshenyia*, no. 6, pp. 56–54.
11. Strelets Y.A. (2006). Setevaia ekonomyka: uchebnyk. Moskva, 208 p.
12. Tytenko O.A. (2014). Informatsiina ekonomika v Ukraini: suchasnyi stan, problemy ta shliakhy podalshoho rozvytku, pp. 180–190. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/12546/180-190.pdf?sequence=1> (accessed 15 November 2020).